

*Stjepan SCHMIDT, Augustin
Bea the Cardinal of Unity,
(New City Press) New York,
1992., str. 806.*

Pod naslovom »Augustin Bea – kardinal jedinstva« izišlo je prije nekoliko godina prvo na talijanskom jeziku, opširno djelo o životu njemačkoga kardinala prvog predsjednika »Tajništva za jedinstvo kršćana« i jednoga od najuglednijih otaca Drugog vatikanskog sabora – Augustinu Bei. Pisac je tog životopisa, koji prikazujemo prema engleskom prijevodu hrvatski isusovac o. Stjepan Schmidt – najbliži kardinalov suradnik te u tom smislu neposredni svjedok njegova angažmana oko ideje ekumenizma unutar Katoličke Crkve. Životopis obuhvaća malo manje od tisuću stranica ovećeg formata te kao takav uistinu predstavlja temeljno djelo za poznavanje cjelokupnog ekumenskog pokreta uopće.

Polazeći od kardinalove izjave da je čitav njegov život bio »priprava za poslanje koje mu je Crkva povjerala u devetom desetljeću njegova života«, pisac je djelo podijelio u četiri vremenska razdoblja: Dalja priprava (1881-1949); Neposredna priprava (1949-1959); Drugi vatikanski sabor (1962-1965); Posljednje trogodište života (1965-1968). U dodatku je oslikan kardinalov duhovni profil.

Treba istaknuti činjenicu da je pisac životopis o »kardinalu jedinstva« sročio na temelju mnoštva prikupljenih dokumenata i izvora, iako je veliki dio dokumenata i izvora o tim događajima još nepristupačan javnosti. Naime, službeni je dio kardinalova arhiva odmah nakon njegove smrti po-

hranjen u tajnom Vatikanskom arhivu, kao »Fond Bea« i mora proći oko sedamdeset godina da bi on postao pristupačan javnosti.

Uvodno poglavlje pokazuje da je pisac ipak raspolagao s vrlo obilnim i ozbiljnim izvorima. U prvom redu, sam je pisac bio kardinalov dugogodišnji i najbliži suradnik. Drugo, pisac je imao pristup u kardinalov *privatni* arhiv, koji je taj crkveni velikodostojanstvenik ostavio južnonjemačkoj provinciji Družbe Isusove u Münchenu. Od toga je materijala napose vrijedno spomenuti bogatu zbirku kardinalovih publikacija (u dodatku nalazimo popis koji obuhvaća 440 brojeva), zatim zbirku njegovih rukopisa, vrlo opsežan fond korespondencije iz godina 1949. do 1959. (oko tri tisuće pisma!) te bogatstvo kardinalovih duhovnih bilježaka od 1902. do 1968. godine. Na temelju posljednjeg, pisac je već i prije izdao knjigu prevedenu i na hrvatski jezik pod naslovom »Duhovni dnevnik kardinala Bee«.

Težište opsežne studije o životu kardinala Bee čini njegovo djelovanje za vrijeme kardinalata, tj. vremenskog razdoblja koje je pisac osobno i izbliza proživljavao u kontaktu s njime kao povjereni mu tajnik.

U prvom dijelu pod naslovom »Daljnja priprava« (1881-1949) pisac prikazuje najprije obitelj iz koje je potekao o. Bea, rađanje svećeničkog i redovničkog zvanja. Slijedi zatim druga i solidna formacija u Družbi Isusovoj. Jedno je poglavlje posvećeno kardinalovu prvom apostolskom djelovanju u Njemačkoj (o. Bea je najprije bio profesor Svetoga pisma a zatim i provincijal Južnonjemačke provincije Družbe Isusove!). Opširno je poglavlje posvećeno prikazu dugodišnjeg službovanja o. Bee na dužnosti rektora Papinskog instituta u Rimu.

Razdoblje od deset godina (1949-1959) pisac drži »neposrednom pripravom« za poslanje koje će o. Bea imati kao kardinal. Piscu je u svezi s naznačenim prvi izvor već spomenuta opsežna korespondencija.

Treći se dio životopisa otvara poglavljem koje nosi naslov: »Idemo li polako prema završetku?« To je uistinu bio dojam koji je odavao život o. Bee u mjesecima nakon smrti pape Pija XII. (listopad 1958). U to vrijeme, shrvan bolešću, o. Bea još je mnogo radio, ali je ipak oko njega postajalo sve tiše. I upravo ga je u toj situaciji zatekla vijest pape Ivana XXIII. da ga želi učiniti kardinalom – štoviše u studenom (1959. godine) i »perentorni nalog« da on tu čast mora prihvatiti. Isprva još nisu bile vidljive nikakve posebne nakane koje bi Papa imao s novim kardinalom. Kada je osnovano »Tajništvo za jedinstvo kršćana« i povjereno kardinalu Bei, sve mu je tada postalo jasno. Malo zatim slijedi i Papin nalog da kardinal Bea u Saboru zastupa probleme u svezi s antisemitizmom.

U drugoj polovici g. 1960. začinje ono izvanredno živo i gotovo nevjerovatno djelovanje »Tajništva za jedinstvo« i njegova predsjednika kardinala Bee. Pisac stoga jedno poglavlje posvećuje službenom dijelu ekumenske pripreme Sabora prikazujući cjelokupni ekumenski pokret unutar Katoličke Crkve.

Opširno je poglavlje posvećeno osobnom kardinalovu djelovanju da u kršćanskom puku probudi zanimanje i zalaganje za jedinstvo kršćana. Kao »poslanik jedinstva«, u svojoj osamdesetoj godini, kardinal putuje Europom, te predavanjima i preko sredstava društvenog priopćivanja budi kod katolika i drugih kršćana svijest da proživljavamo izvanredni kairós, Božje pogodno vrijeme, za stvar je-

dinstva. Kardinalova predavanja i članci iz toga doba sadrže već i prije Koncila pravu »sumu« katoličkih načela o ekumenizmu. Oni će odmah na početku Sabora biti objavljeni u knjizi »Jedinstvo kršćana«, koja je bila prevedena na šest jezika, i pripravljala je put radu Tajništva u samom Saboru.

Zbivanje za vrijeme Sabora prikazano je u pet velikih poglavlja. Uvodno poglavlje daje opći pregled, kako događaja u Saboru, tako i osobnog kardinalova života i djelovanja u koncilskim godinama (1962-1965). Posebno je zanimljiv već spomenuti prikaz razvoja ekumenizma za vrijeme Drugog vatikanskog sabora. Pisac ističe činjenicu da se u središnjoj pripravnoj komisiji za ekumenizam kardinal Bea na Drugom vatikanskom saboru osobno pokazao kao »ekumenska savjest«, ispitujući različite nacрте i prijedloge.

U poglavlju »Produbljanje odnosa prema židovskom narodu« autor je prikazao nastajanje saborskog dokumenta o nekršćanskim religijama. Poznato je da se kardinal Bea za taj dokument osobno zauzeo više negoli za bilo koji drugi. Nakon što je ovaj bio napokon odobren i objavljen, Bea je izjavio: »Da sam od početka prevideo sve poteškoće koje smo imali s tom 'Izjavom', ne znam bi li imao hrabrosti da se za tu stvar zauzmem.«

Pisac dalje zapaža da kardinal Bea nije bio samo kardinal jedinstva kršćana, nego u jednom određenom smislu i širem od toga i kardinal *jedinstva čovječanstva*, kako je to u predgovoru životopisa istaknuo i kardinal Johannes Willebrands, sadašnji predsjednik »Tajništva za jedinstvo kršćana«. Kardinal Bea je često nastupio u tzv. agape-sastancima u kojima se promicao slobodni bratski susret pripadnika različitih naroda, rasa i vjera na posve ljudskom planu i u

svjetlu načela istine, pravde i ljubavi. Nakon sudjelovanja u trećem takvom sastanku – u New Yorku 1963. godine – na poticaj sudionika sastanka, kardinal je pokušao obraditi u posebnoj opširnoj studiji temelje i načela takvih susreta i njihova cilja, jedinstva čovječanstva na naravnom planu. Tako je nastalo djelo »Jedinstvo u slobodi. Refleksije o jedinstvu čovječanstva« (1964), prevedeno na pet jezika.

Analogno poglavlju o razvoju ekumenizma za vrijeme Sabora u prvom poglavlju Stjepan Schmidt prikazuje izvanredno nagli rast ekumenizma nakon Koncila. U tom kontekstu i sâm aktivni sudionik, autor upozoruje na početak i napredak dijaloga Katoličke Crkve s Anglikanskom zajednicom, sa Svjetskim luteranskim savezom, s Metodističkim svjetskim vijećem, te s Ekumenskim vijećem Crkava. Naznačene događaje Schmidt prikazuje podjednako kao i razvoj ekumenizma za vrijeme Sabora, tj. promatra ih Beininim očima. U zaključku tog epohalnog djela za povijest ekumenske ideje pisac se još jednom zaustavlja na duhovnom liku kardinala Bee.

Dugodišnji tajnik »Tajništva za jedinstvo kršćana« i aktivni sudionik pokreta ekumenizma Katoličke Crkve, naše gore list – o. Stjepan Schmidt – objelodanivši djelo o kardinalu A. Bei (na više svjetskih jezika), ostavio je svjedočanstvo o nastanku i širenju ideje ekumenizma unutar Katoličke Crkve.

Valja istaknuti da je djelo u cjelini čitljivo, pristupačno većem broju ljudi. Ono je istodobno i bogat rudnik informacija za sve koji se bave ili će se baviti idejom ekumenizma. Stoga s pravom predsjednik »Tajništva za jedinstvo kršćana« kardinal Johannes Willebrands, u Predgovoru, izriče svoju zahvalnost o. Stjepanu Schmidtu na solidnom znanstvenom djelu o

životu kardinala Bee i o povijesti ekumenskog pokreta u Katoličkoj Crkvi, obrazlažući to ovako: »Napisati životopis Augustina Bee znači ocrtati i dobar dio povijesti 'Tajništva za jedinstvo kršćana', znači istaći temeljni doprinos, što ga je Bea dao za ostvarenje saborske misli Pape Ivana XXIII.«

Ivan Koprek

»GRAD NA GORI«

Vrhbosnska katolička

bogoslovlja 1890-1990;

Uredili: Pero Sudar, Franjo Topić, Tomo Vukšić; izdavač: Vrhbosnska visoka teološka škola; Sarajevo-Bol (Brač), 1993.

Velika tema, izvanredan povijesni motiv stoljetnice Vrhbosanske katoličke bogoslovlje (osnovana u Travniku 1890; po modernim kriterijima prva visokoškolska ustanova u BiH) za okruglim stolom u auli »Grada na gori« 3. i 4. srpnja 1991. u Sarajevu – u oslušivanju tutnja jahača Apokalipse – okupila je, u zadnji trenutak, elitne suvremene stadlerovce (uz nestadlerovce). Ono što su oni tad kazivali (verba volant) srećom nije zaglušeno grmljavinom topova niti pokopano »za bolja vremena, nego se gotovo čudesno oblikovalo u jedinstveno (unatoč višeglasju) usklađeni, sustavno, znanstveno obrađenu *summu vrhbosnensiju*. Knjiga iznimno dojmljiva u svakom pogledu znalački programirano rekonstrukcijom, s orijentacijskim kazalima, grafikonima, opsegom (548 stranica!). Ukusnom grafičkom izgledu poprilično smeta podosta pogrešaka, za neke od kojih ne bi se moglo reći da su obični »tipfele-ri«, npr. za filozofe. Premda se u Uvodu žali što knjiga – zbog ratnih zbivanja – nije onakva kako je prvotno